

**ΘΕΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

- α.** Θεσσαλικό χωριό στο οποίο διαδραματίστηκε το σοβαρότερο επεισόδιο των αγροτικών εξεγέρσεων στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Συγκεκριμένα, η επιδείνωση του αγροτικού ζητήματος, μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας (1881), οδήγησε στην ψήφιση νόμων το 1907, οι οποίοι επέτρεπαν στην εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση να απαλλοτριώνει μεγάλες ιδιοκτησίες, ώστε να μπορεί να τις διανέμει σε ακτήμονες. Η εφαρμογή τους αποδείχθηκε δύσκολη υπόθεση και οι τριβές που προκλήθηκαν προκάλεσαν συγκρούσεις, η πιο σημαντική από τις οποίες έγινε στο χωριό Κιλελέρ (1910).
- β.** Πρόκειται για το Σύνταγμα που αποτελεί σημαντική πολιτική τομή της περιόδου και αφορά σε μία διαδικασία που ξεκίνησε το 1924 και ολοκληρώθηκε το 1927. Με το συγκεκριμένο συνταγματικό κείμενο εγκαθιδρύθηκε το πολίτευμα της αβασίλευτης δημοκρατίας. Στη θέση του βασιλιά τοποθετήθηκε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που τον εξέλεγε η Βουλή και η Γερουσία, η οποία αποτελούσε νέο δεύτερο νομοθετικό σώμα.
- γ.** Πρόκειται για επιτροπή που δημιουργήθηκε τον Ιανουάριο του 1878 στην Αθήνα με σκοπό την οργάνωση της επανάστασης στη Μακεδονία, καθώς ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1877 - 1878) είχε αναθερμάνει το όνειρο της ανάκτησης της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας και η Ελλάδα είχε επιχειρήσει να ενισχύσει την υπεράσπιση των ελληνικών δικαίων με την υπόθαλψη επαναστατικών κινημάτων στις επαρχίες αυτές.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Σωστό
- β. Λάθος
- γ. Λάθος
- δ. Λάθος
- ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό βιβλίο, σελίδα 54: «Η παγκόσμια οικονομική κρίση έφτασε στην Ελλάδα ... παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες»

ΘΕΜΑ Β2

- α. Σχολικό βιβλίο, σελίδες 208, 209: «Αλλά το πιο σημαντικό ... με Έλληνες αξιωματικούς».
- β. Σχολικό βιβλίο, σελίδα 209: «Η διάσταση των απόψεων στο πολιτικό ζήτημα ... δημιούργησε βαρύ κλίμα διχασμού».

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α. Ποιο ήταν το κατηγορητήριο με το οποίο παραπέμφθηκαν σε δίκη οι υπαίτιοι της εθνικής συμφοράς

Από το σχολικό βιβλίο. σελίδα 101 → «Αμέσως μετά την ήττα στη μικρασιατική εκστρατεία ... με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας».

Από το κείμενο Β

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από το κείμενο Β, στο οποίο παρατίθεται απόσπασμα του κατηγορητηρίου και γίνεται λόγος για τις κατηγορίες που αντιμετώπιζαν οι έξι προσαχθέντες σε δίκη. Πιο συγκεκριμένα:

- ✓ Ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου από 1/11/1920 μέχρι και 26/8/1922 συναποφάσιζαν από κοινού με τους αρμόδιους υπουργούς, προβαίνοντας σε πράξη εσχάτης προδοσίας.
- ✓ Ότι η εισβολή του τουρκικού εθνικιστικού στρατού σε ελληνικό έδαφος, δηλαδή την περιοχή της Μικράς Ασίας που με βάση τη Συνθήκη των Σεβρών κατεχόταν από την Ελλάδα, έγινε με πρόθεση από τους κατηγορούμενους.
- ✓ Ότι οι κατηγορούμενοι παρέδωσαν στον εχθρό πόλεις, φρούρια, μεγάλο μέρος του στρατού και μεγάλης αξίας πολεμικό υλικό.

β. Ποιοι ήταν οι πραγματικοί λόγοι της καταδίκης των έξι;

Από το σχολικό βιβλίο, σελίδες 101, 102 → « Η κατηγορία ήταν αβάσιμη ... έγκαιρη παρέμβαση του Βενιζέλου θα είχε αποτέλεσμα».

Από το κείμενο Α

Όπως πληροφορούμαστε από το ΚΕΙΜΕΝΟ Α η νεότερη δικαστική απόφαση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι πράξεις των έξι υπήρξαν αποτέλεσμα της μεγάλης διαμάχης βενιζελικών και αντιβενιζελικών. Επιπλέον, προκύπτει ότι η κατηγορία της προδοσίας ήταν αδύναμη, καθώς οι ενέργειες όλων των κυβερνήσεων, βενιζελικών και βασιλικών, εμπνέονταν από το όνειρο της Μεγάλης Ιδέας και είχαν την υποστήριξη των Άγγλων. Είναι χαρακτηριστική η δήλωση του Θεόδωρου Πάγκαλου χρόνια αργότερα ότι: «Δεν παραδέχομαι ότι διέπραξαν συνειδητήν προδοσίαν... αλλά υπήρξαν μοιραία και αναγκαία θύματα εις τον βωμόν της Πατρίδος». Ακόμα περισσότερο, η απόφαση τονίζει ότι η εκστρατεία στη Μικρά Ασία ήταν καταδικασμένη.

Από το κείμενο Γ

Ταυτόχρονα, η απόφαση της Επαναστατικής Επιτροπής για παραπομπή του θέματος της δίκης στη «μέλλουσα Συνέλευση» προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων τόσο στο λαό όσο στους κατώτερους αξιωματικούς, αλλά και στους πρόσφυγες.

Οι εφημερίδες που πρόσκεινται στην Επανάσταση ζητούν «Θάνατο για τους προδότες». Οι ίδιες οι εφημερίδες, ταυτόχρονα, ήταν γεμάτες από ψηφίσματα σωματείων, ενώσεων, εκπροσώπων προσφύγων, που

ζητούσαν παραδειγματική τιμωρία των πρωταίτιων της μικρασιατικής τραγωδίας.

Συνθήματα, με χαρακτηριστικότερο το «Θέλουν κρέμασμα οι Γουναραίοι», κυριαρχούσαν παντού.

Οι στρατιωτικοί έπαιρναν θέση. Υπήρχαν εκείνοι που υιοθετούσαν τη στάση των εκτελέσεων, όπως ο Θεόδωρος Πάγκαλος, ο Αλέξανδρος Οθωναίος και ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου. Στους βενιζελικούς η τάση αυτή ήταν συντριπτική. Αν και υπήρχαν φωνές, όπως του στρατηγού Δαγκλή, που από τη μια προσπαθούσαν να αποτρέψουν την αιματοχυσία, αλλά από την άλλη αποτελούσαν την οικτρή μειοψηφία. Σε αυτή διαδικασία ο Βενιζέλος, που είχε αναλάβει τις διαπραγματεύσεις με τους ξένους διπλωμάτες, στο θέμα των εκτελέσεων ήταν ιδιαίτερα προσεκτικός.

Τέλος, είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι και από το στρατόπεδο των αντιβενιζελικών υπήρχαν φωνές, όπως εκείνη του Ιωάννη Μεταξά, που ζητούσαν την αυστηρότερη των ποινών για τους έξι.

ΘΕΜΑ Δ1

α. Πώς υποδέχτηκαν οι Μικρασιάτες Έλληνες την υπογραφή της Σύμβασης Ανταλλαγής Πληθυσμών;

Από το σχολικό βιβλίο, σελίδες 150, 151 → «Η συμφωνία αυτή για ανταλλαγή πληθυσμών διέφερε από τις προηγούμενες ... να εμποδίσουν την εφαρμογή τους».

Από το κείμενο Α

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τη μαρτυρία της Πολυξένης Κατραντζή, η οποία εκθέτει τις άθλιες συνθήκες που αντιμετώπισε ο προσφυγικός πληθυσμός στην προσπάθειά του να φτάσει στην Ελλάδα. Η ίδια αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η ανταλλαγή πληθυσμών αποτελούσε «κατάρρα θεού». Πληροφορούμαστε ότι οι πρόσφυγες που κατόρθωσαν να φτάσουν στην Ελλάδα ήταν τυχεροί, από την άποψη ότι σώθηκαν. Οι συνθήκες, όμως, που αντιμετώπισαν με την προσωρινή στέγασή τους σε τσαντίρια, με τη μεταφορά τους από το ένα μέρος στο άλλο και με τις απώλειες καθημερινά πολλών από αυτούς, εξαιτίας της ελονοσίας ήταν τόσο δυσάρεστες, που έκαναν την αντιμετώπιση της νέας κατάστασης ανυπόφορη για τους περισσότερους από τους πρόσφυγες.

Από το σχολικό βιβλίο, σελίδα 152 → «Οι πρόσφυγες έμειναν με την πικρία ... των συμφερόντων του ελληνικού κράτους».

Από το κείμενο Β

Η παραπάνω ιστορική διαπίστωση επιβεβαιώνεται και από το απόσπασμα του έργου του Νίκου Καζαντζάκη, *Αδερφοφάδες*, στο οποίο εκφράζονται η απογοήτευση και ο θρήνος για την επιβολή της υποχρεωτικής ανταλλαγής των πληθυσμών. Οι υπαίτιοι της Συμφωνίας καταδικάζονται στη συνείδηση των απλών ανθρώπων και οι πληθυσμοί που ξεριζώνονται φιλούν για τελευταία φορά το χώμα της πατρίδας τους λίγο πριν πάρουν το δρόμο για την Ελλάδα.

β. Ποιες συνθήκες ζωής αντιμετώπισαν μετά την άφιξή τους στην Ελλάδα;

Από το σχολικό βιβλίο, σελίδες 146 – 148 → «Οι πρώτες απογραφές των προσφύγων που κατέφυγαν στην Ελλάδα ... και του ευρύτερου κοινωνικού χώρου όπου είχαν ζήσει».

Από το κείμενο Α

Η πρόσφυγας Πολυξένη Κατραντζή εκθέτει τις άσχημες συνθήκες που αντιμετώπισαν οι προσφυγικοί πληθυσμοί με την άφιξή τους στην Ελλάδα. Αναφέρει ότι μπήκαν σε καραντίνα με την άφιξή τους στη Θεσσαλονίκη και ότι έμειναν για δύο εβδομάδες στα σύρματα. Από εκεί, με βάρκες μεταφέρθηκαν στην Καβάλα, αντιμετωπίζοντας σε κάθε σημείο του ταξιδιού τους τον κίνδυνο του πνιγμού. Οι εικόνες των προσφύγων με τις ψείρες, την έντονη σωματική αδυναμία και τα κουρεμένα μαλλιά, επιδείνωναν την ήδη κακή ψυχολογία τους. Στη συνέχεια, μοιράζονταν οι προσφυγικές οικογένειες σε τσαντίρια για την προσωρινή στέγασή τους και διέμεναν σε αυτά σχεδόν δύο χρόνια, έως την έναρξη της οικοδόμησης προσφυγικών συνοικισμών, στη διάρκεια των οποίων πολλοί πρόσφυγες πέθαναν από τις θανατηφόρες ασθένειες της εποχής.

Από το κείμενο Γ

Το απόσπασμα από το έργο του Χρήστου Σαμουηλίδη επιβεβαιώνει τις εικόνες αυτές. Συγκεκριμένα, σχολιάζονται οι άθλιες συνθήκες που αντιμετώπισαν οι πρόσφυγες με την άφιξή τους στην Ελλάδα.

γ. Πώς αντιμετωπίστηκε το ζήτημα της προσωρινής στέγασής τους;

Από το σχολικό βιβλίο, σελίδες 148,149 → «Με την άφιξη των προσφύγων, το έργο της προσωρινής στέγασης ... μοιράστηκαν την κατοικία τους με τους πρόσφυγες».

Από το κείμενο Α

Η μαρτυρία της Πολυξένης Κατραντζή επιβεβαιώνει τα παραπάνω. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για την προσωρινή στέγαση των προσφύγων σε τσαντίρια, αρχικά στην περιοχή της Θεσσαλονίκης και μετά στην περιοχή της Καβάλας. Εκεί μοιράστηκαν ξανά οι προσφυγικές οικογένειες σε πρόχειρους καταυλισμούς, στους οποίους έμειναν δύο ολόκληρα χρόνια.

Από το κείμενο Γ

Γίνεται λόγος για τα πρόχειρα παραπήγματα των Ποντιοκαυκάσιων και την πρόχειρη προσπάθεια για ύδρευση αυτών των οικισμάτων.

Επιμέλεια: Βασίλης Βούλγαρης, Φιλολόγος.